

нальные рынки и работать на внешних в соответствии с принятой международной практикой.

Предприятиям для того, чтобы быть более адаптированным к внешним рынкам в условиях роста протекционизма необходимо: повышать конкурентоспособность продукции; обеспечивать соответствие продукции международным стандартам; развивать кооперационные связи с ТНК — мировыми лидерами; повышать уровень знаний о процедурах и условиях доступа отечественных товаров на зарубежные рынки.

Литература

1. Пора отказаться от практики обнуления при расчете уровня демпинга // Мосты между торговлей и устойчивым развитием. — Март 2009. — Вып. 2.

2. Прозрачность — ответ на глобальный протекционизм // Мосты между торговлей и устойчивым развитием. — Июнь—июль 2009. — Вып. 4.

Ю. В. Унтмоале, аспірант,
спеціальність «Економічна теорія та історія економічної думки»,
Інститут економіки та прогнозування НАН України,
вул. Панаса Мирного 26, м. Київ, Україна, 01011,
e-mail: YUntmoale@mail.ru

ЕВОЛЮЦІЯ ПОГЛЯДІВ НА ОРГАНІЗАЦІЮ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ПРОЦЕСАМИ КОНЦЕНТРАЦІЇ В ЕКОНОМІЦІ

Прагнення підприємців до збільшення власної ринкової частки, до монополізації ринку як засобу підвищення прибутковості господарської діяльності, а також до об'єднання капіталів з метою набуття переваг у конкуренції є тенденцією ринкової поведінки суб'єктів господарювання. Разом з тим неконтрольовані процеси злиттів та поглинань можуть призвести до обмеження конкуренції й механізмів саморегулювання ринкової системи. Оскільки для економіки України характерні структурні трансформації, то з метою забезпечення саморегулюючих можливостей ринку держава повинна підтримувати конкурентний порядок шляхом контролю за процесами концентрації.

Зміст і основні напрями антимонопольного контролю за процесами концентрації в економіці освітлюються у роботах таких зарубіжних авторів, як Бонер Л. Х., Геллхорн Е. Е., Ковачич В. Е.,

Піндайк Р. С., Рубінфельд Д. Л. та вітчизняних науковців: Амітана В. Н., Борисенко З. М., Грицай А. В., Василенка В. М., Завади О. Л., Знаменського Г. Л., Кузьміна Р. І., Лагутіна В. Д. та інших. Але, не дивлячись на фундаментальні дослідження в цій сфері, з розвитком економіки виникають нові проблеми, а отже, і причини для подальшого дослідження цих процесів.

Активізація феномену концентрації є однією з характерних рис сучасного економічного життя всіх країн світу; для формування ефективної системи управління та контролю за ним необхідним є глибоке розуміння самої сутності процесу економічної концентрації, яке неможливе без дослідження історії його розвитку.

Проблеми, пов'язані з регулюванням монополій, виникли задовго до становлення капіталістичної формації, причому варто зазначити, що оцінка впливу монополії на суспільне господарювання в цілому була негативною [1, с. 25]. По мірі розвитку виробничих відносин та продуктивних сил суспільства у другій половині XVIII століття з'явилися альтернативні погляди щодо необхідності державного «усунення монополій». Прихильником економічного лібералізму був зокрема Адам Сміт, який виступав з ідеєю «природного порядку» (своєрідного врівноваженого становища), що встановлюється в ринковій економіці стихійно («невидимою рукою»), при відсутності державного втручання. Дана теорія відповідала соціально-економічним умовам того часу, разом з тим у сучасних умовах досягнення рівноваги в господарській системі при повній відсутності яких-небудь заходів державного регулювання є неможливим.

А. Маршалл вважав монополію повною протилежністю конкуренції: або одне існує на ринку, або інше. І якщо вільна конкуренція — це оптимальний стан економіки, то монополія як її антипод є такою організацією, яка зменшує суспільний добробут, причому завжди й скрізь. Звідси й зрозумілі уявлення перших розробників конкурентної політики про те, що усе, що не сприяє конкуренції, повинне бути усунуте [3].

Із часів Дж. Робінсон в економічній теорії поступово починає затверджуватися положення про наявність прямої залежності між рівнем концентрації на ринку (числом продавців), рівнем ринкової ціни та величиною монопольного прибутку кожного продавця. При проведенні антимонопольної політики керуються наступним: чим менше фірм діє на ринку, тим сильніше їхня монопольна влада [4]. Надалі, у період з кінця XIX ст. до першої третини XX ст., економічні знання з антимонопольної проблематики поповнювалися дослідженнями про причинно-наслідкові зв'язки між концен-

трацією і монополією, взаємовпливу монополії та конкуренції, про структури ринків і показники розрахунку ступеня монопольної влади. При цьому монополія вже не вважається тільки негативним економічним явищем, тобто з розвитком капіталізму погляди на роль монополій в економіці змінилися, що призвело до більш стриманого відношення до великих домінуючих компаній.

Під впливом ідей американського науковця Е. Чемберлена в економічній теорії поширилися дослідження конкурентних видів і форм конкуренції, їхнього сполучення з концентрацією, диференціацією продукту в галузевих і локальних структурах, з державним регулюванням та контролем. У той же період (1930—1940 рр.) йшли гострі дискусії між прихильниками державного втручання в економіку (інституціоналістами) й представниками неокласичної школи. Заперечували наявність у капіталістичної економіки здатності до саморегулювання й активно виступали за антимонопольне регулювання представники кейнсіанства. В опозиції до теорії Д. М. Кейнса знаходилися не менш відомі економісти, зокрема, Мілтон Фрідмен, який вважав, що державне регулювання ринкової економіки — шкідливе, а також Джордж Стіглер, на думку якого будь-яке регулювання економічних відносин являє собою лише захист однієї групи промислових підприємств від конкуренції з боку іншої.

Наступним етапом еволюції економічних концепцій антимонопольного контролю за процесами концентрації в господарській системі, який триває і сьогодні, є з'ясування необхідності подальшого послаблення антимонопольних обмежень відносно інтеграції економічної діяльності. Якщо раніше практика злиттів та поглинань розглядалася винятково в межах національної економічної системи, то в умовах поширення процесів економічної інтернаціоналізації все більшому врахуванню підлягає міжнародна кон'юнктура та конкуренція.

Підсумовуючи вище сказане, варто зазначити, що незважаючи на наявність певного дуалізму у поглядах на процеси економічної концентрації, сучасна економічна думка визнає, що контроль з боку держави за процесами концентрації в економіці є необхідною складовою конкурентної політики, яка дозволяє попереджати монополізацію економіки, захищати інтереси споживачів та підприємців, і тим гарантує створення рівних можливостей в конкуренції для всіх суб'єктів господарювання. Вдале здійснення такого контролю з боку антимонопольних органів потребує подальших наукових досліджень товарних ринків та усієї сукупності економічних відносин, які впливають на їх розвиток.

Література

1. Антимонопольна діяльність: Підручник / В. Д. Лагутін, Л. С. Головко, Ю. І. Крегул та ін.; В. Д. Лагутін (ред.); Київський національний торговельно-економічний ун-т. — К.: КНТЕУ, 2005. — 580 с.
2. Василенко В. Н., Шенний А. В. Контроль за концентрацией хозяйственных структур / НАН Украины; Институт экономико-правовых исследований. — Донецк: ООО «Юго-Восток, Лтд», 2005. — 162 с.
3. Супроненко Д. Л. Эволюция взглядов на политику антимонопольного регулирования в странах с развитой экономикой // <http://www.lib.csu.ru/vch/074/010.pdf>
4. Розанова Н. М. Эволюция взглядов на конкуренцию и практика антимонопольного регулирования: опыт стран с развитой рыночной экономикой // <http://economics.boom.ru/Rozanova/rozanova2.htm>

М. В. Устименко, студентка IV курсу спеціальності «міжнародна економіка»,
Державний вищий навчальний заклад
«Київський національний університет ім. Тараса Шевченка»,
вул. Автозаводська 7, кв. 14, м. Київ, Україна 04074
e-mail: ustimenkomariya@inbox.ru
Науковий керівник: д-р екон. наук, проф. Каніщенко О. Л.

ПОСИЛЕННЯ ЛОГІСТИЧНОЇ СКЛАДОВОЇ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ КАНАЛІВ РОЗПОДІЛУ НА ФАРМАЦЕВТИЧНОМУ РИНКУ

Інтернаціоналізація каналів розподілу розглядається як процес формування зв'язків між окремими компаніями чи особами, які беруть на себе право власності на товар чи послугу або сприяють передачі цього права іншим компаніям чи особам на шляху руху товарів від національного виробника до зарубіжного споживача.

В умовах, коли значна частина номенклатури світового ринку лікарських засобів (до 70 %) припадає на препарати-аналоги, результатом чого є посилення конкуренції між товарами, вихід на ринок продуктів з коротким життєвим циклом, підвищення вимог до якості продукції, важливу роль поряд з виробництвом товару посідає ефективне функціонування каналів розподілу [5], що полягає у реалізації так званого логістичного комплексу: доставити необхідний продукт у необхідній кількості, необхідної якості, у потрібний час, у потрібне місце з мінімальними витратами [7, с. 15]. Важливість якісного фізичного розподілу з особливим значенням